

MRF 2022.81

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 21. februar 2022 j.nr. 21/01266

Afvist klage over påbud efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, om standsning af opgravning og udjævning af jord som led i reovering af dræn med henvisning til naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt., men stadfæstet kommunens efterfølgende registrering af arealet som beskyttet eng.

Fredensborg Kommunes modtog den 12. oktober 2020 anmeldelse om, at E ulovligt foretog opgravning i beskyttet natur. E oplyste den 13. oktober kommunen om, at gravningen skete for at finde dræn på ejendommen for at iværksætte sædvanlig vedligeholdelse med henblik på at forbedre markerne for såningen, samt at gravning på det omhandlede areal nord for det registrerede moseareal ikke var beskyttet natur. Kommunen foretog på baggrund heraf besigtigelser på ejendommen, hvorefter kommunen den 23. oktober 2020 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, meddelte påbud til E om omgående at standse den ulovlige aktivitet i form af opgravning og udjævning af jord i beskyttet natur. Kommunen foretog samme dag endnu en besigtigelse af arealet, hvor kommunen vurderede, at arealet opfyldte kriterierne for at være beskyttet eng, og kommunen traf herefter den 18. december 2020 afgørelse om endelig registrering af det omstridte areal som beskyttet eng. Begge afgørelser blev påklaget af E inden for klagefristen. Det omstridte areal dækkede 1.322 m² af ejendommen på ca. 15,8 ha. Langs det sydlige og vestlige skel af matriklen fandtes der registreret beskyttet mose på i alt ca. 1,6 ha, og umiddelbart syd for og i sammenhæng med det omstridte engareal var der registreret en mose-polygon på ca. 3.500 m². Grundet sammenfald i sagens faktiske omstændigheder besluttede Miljø- og Fødevarerklagenævnet at behandle de to klager i én afgørelse. Da kommunens meddelelse om at standse den ulovlige aktivitet, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, var en tilsynsafgørelse, afviste nævnet med henvisning til § 78, stk. 1, 2. pkt., at realitetsbehandle klagen over påbuddet. For så vidt angik

kommunens registrering af beskyttet eng i december 2011 fandt nævnet på grundlag af sagens akter og tilgængelige luftfotos af arealet i perioden 1954-2021, at det omstridte areal opfyldte kriterierne for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4, jf. stk. 3, som fersk eng. Nævnet lagde herved vægt på, at arealet på luftfotos fra 2011 til 2020 fremstod heterogent med vedvarende vegetation uden tegn på omlægning, jordbearbejdning eller anden intensiv drift. Nævnet henviste til, at arealet fremstod med en væsentlig anden farve og mere rodet struktur end den omkringliggende dyrkede mark, og afgrænsningen til den dyrkede mark var meget tydelig. Derimod afviste nævnet ved vurderingen af arealets driftshistorik at lægge vægt på de af E fremlagte ansøgningsskemaer og markkort, da der på luftfotos af engarealet i perioden 2011-2020 ikke var tegn på omlægning, jordbearbejdning, eller anden intensiv drift, mens nævnet vægt på, at der ved kommunes besigtigelse af arealet den 23. oktober 2020 blev registreret 21 forskellige plantearter, herunder tre positivarter for fersk eng i form af angelik, kærtidsel og glanskapslet siv. Nævnet bemærkede, at det omstridte areal ikke i sig selv opfyldte størrelseskriteriet for beskyttelse i lovens § 3, stk. 2, men da arealet indgik i sammenhæng med den beskyttede mose syd for, var det sammenhængende areal større end 2.500 m². Den foretagne opgravning og udjævning af jord på arealet udgjorde dermed en ændring af tilstanden i strid med naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4. Miljø- og Fødevarerklagenævnet stadfæstede på denne baggrund afgørelsen om registreringen af beskyttet eng.

Kommentar: Afgørelsen illustrerer nogle af de fast tilbagevendende problemer med Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis mht. håndhævelse af naturbeskyttelseslovens § 3. Selve sagen starter med, at E i efteråret 2020 vedligeholder dræn på landbrugsmæssige arealer, der på dette tidspunkt ikke var registreret af kommunen som § 3-beskyttet natur, og der er ingen oplysninger i sagen, som tyder på, at E var vidende om, at der var tale om § 3-natur. Kommunen meddeler herefter standsningspåbud i oktober 2020 med henvisning til naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, hvorefter kommunen to måneder senere finder grundlag for at registrere arealet som § 3-natur. Hertil må bemærkes,

*at kommunens standsningspåbud forudsætter, at kommunen på grundlag af de foreliggende oplysninger i oktober 2020 kunne konkludere, at der var tale om § 3-natur. Det fremgår imidlertid af sagsforløbet, at kommunen først tog endelig stilling hertil i december 2020 i form af en registrering af arealet, hvilket imidlertid ikke er en afgørelse, selv om registreringen efter fast praksis kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Det er i overensstemmelse med fast praksis, at klagenævnet afviser at behandle indholdet i lovliggørelsespåbud – i dette tilfælde et standsningspåbud – men det følger også af fast praksis, at klagenævnet tager stilling til, om der er tale om et ulovligt forhold, jf. Højesterets dom i **MRF 2021.200 H**. Dette må i en sag som den foreliggende betyde, at klagenævnet skulle prøve, om kommunen den 23. oktober 2020 havde det fornødne oplysningsgrundlag for at fastslå, at der var tale om § 3-natur. Efter sagens oplysninger om, at kommunen herefter måtte bruge to måneder på at registrere arealet som § 3-natur, kan der rejses alvorlig tvivl om, hvorvidt dette var tilfældet. Havde kommunen ikke de fornødne oplysninger til at fastslå, at der var tale om § 3-natur, kunne der naturligvis ikke meddeles standsningspåbud, men det er tvivlsomt, om dette kunne prøves af nævnet. Da E imidlertid påklagede, at kommunen to måneder senere registrerede arealet som § 3-natur, og dette efter klagenævnets praksis kan prøves, når ejer klager, er sagen foreløbig den, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet har konkluderet, at der to måneder efter standsningspåbuddet var tale om § 3-natur. Mere overordnet er problemet med den fremgangsmåde, at der kan foretages indgreb, som først efterfølgende kan begrundes med tilstrækkelige oplysninger. En så vidtgående udstrækning af § 3's anvendelsesområde er der ikke støtte til i forarbejderne. Se tillige **MRF 2022.87 Mfk**, hvor der opstod nogle af de samme problemer.*

Afvisning af klage over påbud om standsning af opgravning og udjævning af jord i beskyttet eng i Fredensborg Kommune, og stadfæstelse af registrering af beskyttet eng i Fredensborg Kommune

21/01266

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4 og § 73, stk. 5, jf. § 78, stk. 1, 1. og 2. pkt.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser at realitetsbehandle klage af 20. november 2020 over Fredensborg Kommunes påbud af 23. oktober 2020 om standsning af opgravning og udjævning af jord i beskyttet eng på matr. nr. [A1], Grønholt, beliggende [A1], 3480 Fredensborg.[2]

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredensborg Kommunes afgørelse af 18. december 2020 om registrering af beskyttet eng på matr. nr. [A1], Grønholt, beliggende [A1], 3480 Fredensborg.[3]

Det ene klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[4] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[5] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 15. januar 2021 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer, der er repræsenteret ved advokat.

Klager har navnlig anført, at

- det registrerede engareal ikke opfylder kriterierne for at være beskyttet, da det i perioden 2012-2019 har været dyrket og tilplantet med vårbyg og slettegræs uden kløver, ligesom det har været sprøjtet og gødet i perioden,

- det registrerede engareal er mindre end 2.500 m² og indgår ikke i sammenhæng med øvrigt beskyttet natur, hvorfor det ikke er stort nok til at være beskyttet, og
- Fredensborg Kommune har anvendt en forældet version af feltskemaet i forbindelse med besigtigelsen af det omhandlede areal, og i øvrigt ikke har udfyldt alle oplysninger om arealets naturtilstand.

Klager har endvidere den 20. november 2020 påklaget et standsningspåbud af 23. oktober 2020, som har klagenummer 1016667 (Miljø- og Fødevarerklagenævnets sagsnr. 21/00203). Miljø- og Fødevarerklagenævnet har besluttet at behandle de to klager i én samlet afgørelse grundet sammenfald i sagens faktiske omstændigheder samt tilsvarende klagepunkter.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen og området

Matr. nr. [A1], Grønholt, som dækker et areal på ca. 15,8 ha, ligger ca. 1,3 km syd for Fredensborg i Fredensborg Kommune.

Det i sagen omtvistede areal er beliggende på den sydlige del af matriklen. Arealet er i forbindelse med den påklagede afgørelse af 18. december 2020 blevet nyregistreret i Danmarks Miljøportal, som beskyttet fersk eng. Det registrerede engareal dækker 1.322 m² og ligger i kote 16-17 m.^[6]

Det fremgår af sagens oplysninger, at sagen er indledt ved Fredensborg Kommunes modtagelse af en anmeldelse om gravning i beskyttet natur den 12. oktober 2020. Samme dag har kommunen besigtiget området.

Klager har i e-mail af 13. oktober 2020 til Fredensborg Kommune oplyst, at der bliver gravet for at finde dræn, og at søgegrøfterne lukkes til igen. Arbejdet vil blive udført så skånsomt som muligt. Klager har i e-mail af 19. oktober 2020 til Fredensborg Kommune desuden anført, at et nærmere angivet areal på matr. nr. [A1], Grønholt, nord for det registrerede moseareal, ikke er beskyttet natur.

Fredensborg Kommune har hertil den 19. oktober 2020 oplyst klager, at der ved besigtigelse den 12. oktober 2020 blev fundet karakteristiske fugtigbundsarter, og at der vil blive foretaget en formel registrering og afgrænsning af § 3-beskyttelsen på det omstridte areal.

Fredensborg Kommune har den 20. oktober og 22. oktober 2020 foretaget nye besigtigelser, hvor der blev konstateret yderligere gravearbejde i beskyttet natur. Der var gravet i kanten af mosen mod syd og videre mod øst på matr. nr. [A2], Grønholt. Endvidere var der gravet mindre søer og grøfter ud i mosen.

Fredensborg Kommune har den 23. oktober 2020 meddelt et påbud til klager om at standse opgravning og udjævning af jord i beskyttet natur på matr. nr. [A1] og [A2], Grønholt med adressen [A1], 3480 Fredensborg. Påbuddet er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5.

Den 23. oktober 2020 foretog Fredensborg Kommune en besigtigelse, hvor arealet i besigtigelsesrapporten blev beskrevet som et "[e]ngareal i udkanten af skovbevokset mose og mark. Arealet består af fugtig lavning som grænser op til eksisterende moseregistrering mod syd." [7] Der blev registreret 21 forskellige plantearter, hvoraf tre er positivarter for eng: angelik, kærtidsel og glanskapslet siv. Derudover typiske fugtigbundsarter bl.a. vand-pileurt, knippe-star, eng-rørhvene, lodden dueurt og gåsepotentil.

Langs det sydlige og vestlige skel af matriklen er der registreret beskyttet mose på i alt ca. 1,6 ha. Umiddelbart syd for og i sammenhæng med den registrerede eng er der på matr. nr. [A1] og [A2], Grønholt, registreret en mose-polygon på ca. 3.500 m². Mosearealet blev registreret den 24. november 2011 efter Fredensborg Kommunes besigtigelse af arealet den 18. august 2011. [8] Kommunen har i sin besigtigelsesrapport beskrevet arealet som et "[m]oseareal i udkant af skovbevokset mose og mark. Mosaik af mere eller mindre gode arealer henholdsvis domineret af Kærtidsel/Eng-rørhvene og henholdsvis næringskrævende stauder." Kommunen registrerede mosen som højstaude-/rørsump. Der blev registreret 42 plantearter, hvoraf syv er positivarter for mose: angelik, kærtidsel, dunet dueurt, kær-snerre, gul iris, glanskapslet siv og muse-vikke. Mange af de andre arter er typiske fugtigbundsarter bl.a. tagrør, rød-el, sværtevæld, butblomstret sødgræs, tigger-ranunkel og knippe-star. Mosen ligger i kote 15,5-17,0 m.

Jordbunden i området udgøres af ferskvandstørv og for de lidt højere liggende dele af marken nord og øst for arealet udgøres jordbunden af smeltevandssand. [9]

2.2 Den påklagede afgørelse

Fredensborg Kommune har i afgørelse af 18. december 2020 foretaget en registrering af beskyttet eng på det omstridte areal på matr. nr. [A1], Grønholt på baggrund af en besigtigelse af området den 23. oktober 2020. Kommunen har begrundet registreringen med, at der på arealet vokser en for enge karakteristisk vegetation med typiske fugtigbundsplanter. Jordbunden var tørveholdig med et underliggende lag af ler. En gennemgang af luftfotos viser, at arealet har ligget uopdyrket siden 2011. Det fremgår desuden af højdekurver og luftfotos, at arealet ligger i en fugtig lavning, som ses helt tilbage til 1954 og på mange efterfølgende luftfotos. Siden 1989 fremgår den fugtige lavning af samtlige luftfotos.

Klager har i høringsvar af 18. november 2020 til kommunen anført, at det omstridte areal ikke i sig selv opfylder størrelseskriteriet for beskyttelse, ligesom det ikke indgår i sammenhæng med "[Ti1]" syd herfor. Derudover har arealet været opdyrket kontinuerligt og vedvarende i de seneste 7-10 år. Som dokumentation herfor har klager vedlagt markkort og fællesskema for perioden 2012-2020. Derudover er det klagers opfattelse, at registreringskemaet fra besigtigelsen den 23. oktober 2020 er forældet, og der ved besigtigelsen ikke er fundet de 20 hyppigste indikatorarter for høj eller god naturtilstand.

Fredensborg Kommune har i afgørelse af 18. december 2020 foretaget endelig registrering af det omstridte areal som beskyttet eng. Kommunen har til klagers høringsvar bemærket, at det omstridte areal står i direkte forbindelse med et større mosekompleks ([Ti1]) mod syd. [Ti1] har siden 1993, henholdsvis 2011 (for så vidt angår den nordligste del af mosen, nærmest det omstridte areal), været vejledende registreret som beskyttet natur. Det er desuden kommunens vurdering, at [Ti1] har været omfattet af beskyttelse siden beskyttelse af moser på over 5.000 m² blev indført i naturfredningsloven fra 1972. Fredensborg Kommune er med henvisning til luftfotos i perioden 1945-2020 ikke enig i, at det omstridte areal har været dyrket

kontinuerligt og vedvarende de sidste 7-10 år. Det er kommunens vurdering, at arealet derimod har haft ekstensiv karakter uden opdyrkning siden 2011 og før det også i årene 2007 og 2008.

Fredensborg Kommune har uddybet, at der ved besigtigelsen den 23. oktober 2020 blev fundet en karakteristisk engvegetation på arealet med typiske fugtigbundsplanter. Fra området umiddelbart omkring det gravede område blev der bl.a. fundet angelik, hjortetrøst, vandpileurt, glanskapslet siv, lyse-siv, knippe-star og kær-tidsel. I jordbunkerne kunne der konstateres flere af disse arter. I den øvrige del af lavningen var vegetationen også domineret af fugtigbundsarter, særligt eng-rørhvene og lyse-siv. Jordbunden var tørveholdig med et underliggende lag af ler.

2.3 Klagens indhold

Klager har i klage af 20. november 2020 påklaget Fredensborg Kommunes standsningsmeddelelse af 23. oktober 2020 og i klage af 15. januar 2021 påklaget kommunens afgørelse af 18. december 2020 om endelig registrering af et beskyttet engareal på ca. 1.300 m² nord for [Ti1] på matr. nr. [A1], Grønholt.

Klager har oplyst, at han har overtaget ejendommen i efteråret 2020, hvorefter han ønskede hurtigt muligt at iværksætte sædvanlig vedligeholdelse af dræn med henblik på at forberede markerne for såningen. Vedligeholdelsesarbejdet blev påbegyndt medio oktober.

Klager har anført, at Fredensborg Kommune ved besigtigelsen den 23. oktober 2020 har anvendt en forældet version (1.04) af registreringskemaet "Feltskema til mose og kær", og at skemaets forside ikke er udfyldt med væsentlige oplysninger om vegetationsstruktur, strukturindikatorer for græsning og drift m.v. Det fremgår endvidere ikke af feltskemaet, om der er konstateret forekomst af de 20 hyppigste indikatorarter for høj eller god artsindeks.

Videre har klager anført, at det omstridte areal ikke i sig selv har en størrelse, der er tilstrækkelig for beskyttelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, og at arealet ligeledes ikke er en del af [Ti1], som ifølge klager er et særskilt område, jf. NKN-131-00159.

Det omhandlede areal er ifølge klager ikke beskyttet som fersk eng, da det i perioden 2012-2020 har været dyrket og beplantet med vårbyg og slettegræs uden kløver, jf. vedlagte markkort og fællesskema. Det er klagers vurdering, på baggrund af luftfotos i perioden 2007-2019, at der tydeligt kan erkendes dyrkningsfuger og kørespor på arealet. Arealet har i samme periode været støtteberettiget og der var søgt om støtte i alle år. Arealet blev tillige sprøjtet og gødet i alle år.

Klager har med henvisning til Natur- og Miljøklagenævnets afgørelser af 19. april 2013 (NMK-510-00317), 30. april 2013 (NMK-510-00395) og 1. maj 2013 (NMK-510-00425) anført, at det har formodningen imod sig, at arealet frem til 2020 "voksede sig ind i" § 3-beskyttelsen, hvilket heller ikke er bevist af kommunen.

Klager har i supplerende klageskrivelse af 4. februar 2021 protesteret imod, at de to sager (nævnets sagsnr. 21/00203 og 21/01266) behandles samlet, idet klager først ønsker en afgørelse i sidstnævnte sag. Klager har derudover henvist til de synspunkter, som er fremsat i forbindelse med hørings svar af 18. november 2020 og i klageskrivelse af 15. januar 2021.

Klager har den 4. februar 2021 fremlagt en erklæring fra en navngiven person (maskinfører og ejer af en lokal maskinstation), som siden 1999 har dyrket det omstridte areal løbende ved pløjning, marksprøjtning, såning, jordbehandling og mejetærskning. En anden maskinfører har erklæret, at han siden 2018 løbende har dyrket det omstridte areal bl.a. ved gødskning, sprøjtning og græsslåning, og at dette er sket flere gange årligt som "wrap-hø".

Klager bestrider, at de stukturer og spor, der kan erkendes på luftfotos stammer fra kørsel i forbindelse med brakpudsning, som anført af kommunen. Køresporene er fortløbende og fører uafbrudt fra det omkringliggende markareal ind i det omstridte areal. Hvis der var tale om brakpudsning ville køresporene ind i delarealet være klart adskilt fra resten, da man ikke brakpudser dyrkede arealer. De maskiner, der anvendes til brakpudsning, er meget mindre end sprøjte- og høstmaskiner m.v., hvorfor der vil kunne ses markante størrelsesforskelle i sporbredden mellem det omkringliggende markareal og det omstridte areal. Hertil kommer, at de fremlagte luftfotos er taget om foråret og forsommeren, hvor der kan erkendes friske kørespor på både markarealerne og det omstridte areal. Da sporene fremstår friske på de fremlagte luftfotos kan de ikke skyldes brakpudsning, idet dette foretages om efteråret.

2.4 Fredensborg Kommunes bemærkninger til klagen

Fredensborg Kommune har i breve af 18. december 2020 og 28. januar 2021 til de indgivne klager bemærket, at feltskemaet, som blev udfyldt efter besigtigelsen den 23. oktober 2020, blev anvendt som hjælp til registrering af planteliste for området, og at det ikke er et krav, at kommunen skal benytte et registreringsskema i forbindelse med sagsbehandlingen. De relevante oplysninger om arealet, herunder de naturtypekarakteristiske forhold, er beskrevet i kommunens besigtigelsesnotater samt i kommunens partshøringsbrev af 6. november 2020.

Videre har Fredensborg Kommune bemærket, at det i henhold til registreringsvejledningen fra 1993 ikke er et krav, at der skal være forekomst af et bestemt antal indikatorarter (med høj eller god artsindeks) for at et givet areal kan registreres som beskyttet. Indikatorarterne kan derimod bruges til sige noget om et områdes naturkvalitet.

Fredensborg Kommune har endvidere fastholdt vurderingen af, at det omstridte engareal står i direkte forbindelse med et større mosekompleks ([Ti1]) mod syd, som efter kommunens opfattelse har været beskyttet siden naturfredningsloven af 1972. Det kan derfor ikke føre til et andet resultat, at det omstridte engareal i sig selv er under størrelsesgrænsen, da det indgår i mosaik med øvrig beskyttet natur i området.

Fredensborg Kommune har i øvrigt på baggrund af besigtigelser og gennemgang af luftfotos fastholdt, at det omstridte areal ikke de seneste 7-10 år har været dyrket og høstet. Arealet fremstår på luftfotos med ekstensiv karakter uden opdyrkning siden 2011 og før det også i årene 2007 og 2008. De af klager fremhævede stukturer på arealet skyldes sandsynligvis kørsel i forbindelse med årlig brakpudsning. Derudover er der tydelige dyreveksler på arealet. Kommunen kan desuden ikke ud fra luftfotos bekræfte den i markplaner beskrevne dyrkningshistorik med vårbyg og slettegræs på det omstridte areal.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

3.1.1 Standsningsmeddelelse af 23. oktober 2020

Efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 1, er kommunerne tilsynsmyndighed i forhold til beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelseslovens § 3. Det påhviler kommunerne at foranledige ulovlige forhold lovliggjort, medmindre forholdet er af underordnet betydning, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5. Spørgsmål om en kommunes udøvelse af tilsynsforpligtigheden kan ikke påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt.

Fredensborg Kommune har den 23. oktober 2020 udstedt en meddelelse om omgående at standse den ulovlige aktivitet, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, der som en tilsynsafgørelse er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt.

På baggrund af ovenstående afviser Miljø- og Fødevareklagenævnet at realitetsbehandle klagen. Nævnet bemærker desuden, at en eventuel klage over kommunens tilsyn kan indbringes for Ankestyrelsen, der fører tilsyn med kommunerne efter reglerne i kommunestyrelseslovens kapitel VI.^[10]

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 3.

3.1.2 Fredensborg Kommunes afgørelse af 18. december 2020

Det retlige grundlag

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4, må der ikke foretages ændring i tilstanden af ferske enge, når sådanne naturtyper enkeltvis eller sammen med andre naturtyper er større end 2.500 m².

Små biotoper, der er mindre end 2.500 m², er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2.500 m² eller derover, jf. "mosaikbestemmelsen" i lovens § 3, stk. 2.

Kriterier for registrering af natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 fremgår bl.a. af registreringsvejledningen^[11] og vejledningen om beskyttet natur.^[12]

Det, der bl.a. er afgørende for, om et areal er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, er hvorvidt, der har udviklet sig et dyre- og planteliv karakteristisk for beskyttet natur.

Ferske enge skabes ved menneskets påvirkning. Enge kan således være dannet ved slåning eller græsning af naturlige kærsamfund eller ved fældning af elle-, aske-, birke- eller piledominerende sumpskove med efterfølgende slåning eller græsning. Den menneskelige påvirkning ved slåning, græsning og evt. omlægning og gødsning kan være mere eller mindre intensiv, hvorved der dannes de såkaldte naturenge og kulturenge.

Naturenge er relativt fugtige, aldrig eller sjældent omlagte ferske enge med græsning eller høslet og en dominans af vilde græsser og urter. Naturenge er generelt artsrige og indeholder en række sjældne og fåtallige plante- og dyrearter. Kulturenge er ferske enge, som regelmæssigt bliver omlagt, navnlig for at sikre bedre græsningsmuligheder. Kulturenge vil ofte være mindre artsrig end naturenge.

Naturbeskyttelsesloven sonderer ikke mellem natureng og kulturing. Begge typer ferske enge er beskyttet, hvis de opfylder lovens kriterier herom. Almindelig dyrkede marker samt kulturgræsmarker, der omlægges hyppigere end hvert 7.-10 år, eller hvor der flere gange inden for denne periode høstes mellemafgrøder, betragtes ikke som ferske enge i lovens forstand.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet vil normalt i sager, hvor der er usikkerhed om arealernes drift, tillægge luftfotos betydelig vægt, således at der træffes afgørelse om, at arealerne er omfattet af beskyttelsen, hvis fotomaterialet på overbevisende måde sandsynliggør, at der er tale om en beskyttet naturtype.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet vurdering af den konkrete sag

Nævnet har bl.a. gennemgået sagens akter og analyseret tilgængelige luftfotos af arealet i perioden 1954-2021. De anvendte luftfotos kan for så vidt angår årene 1981, 1990, 1997, 2001 og 2003 findes på Danmark set fra luften[13]. Sommerluftfotos fra 1995, 1999, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020 og forår 2021 kan findes på Damarks Arealinformation[14]. Forårsluftfotos 2006-2019 findes på Landbrugsstyrelsens MiljøGIS[15]. Derudover har nævnet inddraget besigtigelsesdata, terrænkort og jordbundskort.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at det omstridte areal, som dækker ca. 1.300 m² af matr. nr. [A1], Grønholt, opfylder kriterierne for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4, jf. stk. 3, som fersk eng.

Nævnet har herved lagt vægt på en gennemgang af luftfotos, hvor arealet fra 2011 til 2020 fremstår heterogent med vedvarende vegetation uden tegn på omlægning, jordbearbejdning eller anden intensiv drift. Arealet fremstår med en væsentlig anden farve og mere rodet struktur end den omkringliggende dyrkede mark. Afgrænsningen til den dyrkede mark er meget tydelig. Der fremstår brune farver på arealet, som viser vissent plantemateriale og arealet fremstår med lidt tuer/totter, som kan være tuer af flerårige græsser som mosebunke, lyse-siv eller de tue-dannende arter af star. Endvidere fremstår arealet med de samme tydelige, dybe kørespor og tidligere pløje-ræns gennem flere år. Desuden fremstår arealet med dyreveksler. Disse spor ville forsvinde, hvis arealet var omlagt.

Nævnet vurderer, at sporene på arealet sandsynligvis stammer fra slåning af arealet enkelte år, eller er tegn på, at landbrugsmaskiner har foretaget overkørsler eller vendinger i forbindelse med pløjning af den omkringliggende dyrkede mark. Hertil kommer, at der på luftfotos ses en tydelig afgrænsning af det beskyttede areal og den omkringliggende, dyrkede mark i form af en pløje-ræns.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved vurderingen af arealets driftshistorik ikke lagt afgørende vægt på de i klagen fremlagte ansøgningsskemaer samt markkort, da der på luftfotos af engarealet i perioden 2011-2020 ikke ses tegn på omlægning, jordbearbejdning, eller anden intensiv drift. De af klager fremlagte vidneerklæringer af 20. januar 2020 kan på ovenstående baggrund heller ikke føre til et andet resultat.

Videre har nævnet i vurderingen af arealets beskyttelsesstatus lagt vægt på, at der ved Fredensborg Kommunes besigtigelse af arealet den 23. oktober 2020 blev registreret 21 forskellige plantearter, herunder tre positivarter for fersk eng i form af angelik, kær-tidsel og glanskapslet siv. Der var også forekomst af arter, der trives på fugtig jordbund, herunder vand-

pileurt, knippe-star, eng-rørhvene, lodden dueurt og gåsepotentil. Arealets beliggenhed, i en naturlig terrænlavning på ferskvandstørv, er ligeledes fremmede for udvikling af karakteristisk engvegetation.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at det omstridte areal ikke i sig selv opfylder størrelseskriteriet for beskyttelse i lovens § 3, stk. 2, men at arealet indgår i sammenhæng med en beskyttet mose syd herfor, hvorved det sammenhængende areal er større end de for beskyttelse påkrævede 2.500 m². Nævnet vurderer, at mosen syd for det omstridte areal er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, da det på luftfotos i perioden 1999 til 2020 fremstår med vedvarende vegetation med ingen eller ekstensiv drift, og at Fredensborg Kommune ved en besigtigelse af mosearealet den 18. august 2011 har registreret typisk mosevegetation, herunder syv positivarter i form af angelik, kær-tidsel, dunet dueurt, kær-snerre, gul iris, glanskapslet siv og muse-vikke. Mange af de i alt 42 registrerede plantearter på arealet er desuden typiske fugtigbundsarter, herunder tagrør, rød-el, sværtevæld, butblomstret sødgræs, tigger-ranunkel og knippe-star. Nævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet om, at det omstridte areal ikke indgår i sammenhæng med den beskyttede mose syd herfor.

Det forhold, at Fredensborg Kommune ikke har udfyldt alle felter i feltskemaet i forbindelse med besigtigelse af engen den 23. oktober 2020 giver ikke nævnet grundlag for at tilsidesætte den påklagede afgørelse. Nævnet vurderer, at afgørelsen er tilstrækkeligt oplyst på det foreliggende grundlag med bl.a. planteregistrering, besigtigelsesnotater, luftfotos og fotografier af det omhandlede areal.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder videre, at den foretagne opgravning og udjævning af jord på arealet udgør en ændring af tilstanden i strid med naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4. Nævnet har ikke taget stilling til, om der kan meddeles lovliggørende dispensation til de foretagne indgreb, da der ikke foreligger en afgørelse herom fra Fredensborg Kommune.

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr ikke, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2.

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet afviser at realitetsbehandle klage af 20. november 2020 over Fredensborg Kommunes påbud af 23. oktober 2020 om standsning af opgravning og udjævning af jord i beskyttet eng på matr. nr. [A1], Grønholt, beliggende [A1], 3480 Fredensborg.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet stadfæster Fredensborg Kommunes afgørelse af 18. december 2020 om registrering af beskyttet eng på matr. nr. [A1], Grønholt, beliggende [A1], 3480 Fredensborg.

Det ene klagegebyr tilbagebetales.

---

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse.

[2] Fredensborg Kommunes sagsnr. 20/46549. Miljø- og Fødevarerklagenævnets sagsnr. 21/00203.

[3] Fredensborg Kommunes sagsnr. 20/48696. Miljø- og Fødevareklagenævnets sagsnr. 21/01266.

[4] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

[5] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[6] Højdekurverne med 0,5 meter ækvidistanter er data indsamlet ved laserscanning fra fly (LiDAR) i perioden 2014-2015.

[7] <https://naturereport.miljoportal.dk/900670>
(<https://naturereport.miljoportal.dk/900670>).

[8] <https://naturereport.miljoportal.dk/553820>
(<https://naturereport.miljoportal.dk/553820>).

[9] Jf. jordartskort 1:25.000, GEUS. Registreringen omhandler overfladegeologien i 1 meters jorddybde.

[10] Lovbekendtgørelse nr. 47 af 15. januar 2019 om kommuners styrelse med senere ændringer.

[11] Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1993, https://mst.dk/media/113519/vejled_1_.pdf
(https://mst.dk/media/113519/vejled_1_.pdf).

[12] Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper, Miljøstyrelsen, 2019, <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/12/978-87-7038-139-0.pdf>
(<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/12/978-87-7038-139-0.pdf>).

[13] <http://www5.kb.dk/danmarksetfraluft/>.

[14] <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>
(<https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>).

[15] <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=lbst>.

Sag:

21/01266

Dato:

21. februar 2022.

Emner:

NBL - beskyttede ...

